

Székelvudvarhelyi Kisebbségi Lap

«Székelvudvarhely»

Csik, Háromszék, Maros-torda, Torda-aranyos és Udvarhely-
vármegyék partoktól független, székelvudvarhelyi érdekei védelmére.

Előfizetési ár: egész évre 10 K, fél évre 5 K,
negyed évre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdetési
szabás szerinti. Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelvud-
varhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta-
lakcímképzési csekk- és kifizetési számla 10489. sz.

Erdély védelme.

Megemlékeztünk már arról, hogy Háromszék-vármegye törvényhatósági bizottsága Szentkereszthy Béla főispán elnöklétével bizottságot küldött ki azon célból, hogy az Erdély védelme érdekében javaslatot dolgozzon ki.

Az eszme, amelyet a törvényhatósági bizottság felvetett annyira nemes, annyira időszerű, hogy csodálkozva kell megállapítanunk azt, hogy annak a többi törvényhatósági bizottságokban visszhangja eddig nem támadt, jellehet nyilvánvaló az, hogy eredményes működést a háromszéki bizottság is csak akkor volna képes kifejtetni, ha a többi vármegye is hasonló munkába foglalná, ha a többi vármegye is leplezetlenül tárna fel helyzetüket. Hiszen még egy megye hangja, kiáltása is gyenge ahhoz, hogy az illetékes tényezőket erélyes cselekvésre kényszerítse.

Reméljük különben, hogy az eddigi mulasztás rövidesen pótolva lesz. Addig is azonban, mert meggyőződésünk, hogy mindenkinek kötelessége Háromszék vármegyét munkájában támogatni, — érezve az egy óriási fontosságát. Reá mutatunk egyes oly tényekre, amire a bizottságnak kiterjeszkedni nem csak kívánatos, hanem egyenesen kényszerűség is.

Az erdélyi magyarság legnagyobb veszedelem az az eléggé elnem ítélt dolog, hogy itt még ma is érvényben van az osztrák polgári törvénykönyv, s dacára az uniónak kétszer is törvényileg történt kimondására, Erdély az anyaországgal ma sem egye-

sült teljesen, törvénykezésképpen attól egészen elütő jogelvek uralma alatt áll.

Hogy az osztrák polgári törvények elavult rendelkezései mily óriási hátránnyal járnak azt első tekintetre a jogászok sem képesek felfogni. Hogy az Ausztriában is divatját mult rendelkezések itteni konzerválása mennyire aláássa az erkölcsöket, mennyire hozzájárul a nép szegényedéséhez, azt nem nehéz ki mutatni.

Vegyünk például az özvegyi ellátásra irányuló rendelkezéseket. Az anya keserves kintlódások, rettegések, küzdelmek között felnevel 6—8 gyermeket. Ebben a titáni munkában megöregszik, munkaképtelen lesz, majd özvegyiségre jut. Hosszu évtizedekre nyúló fárasztó munkája után megilleti őt az ország többi részén érvényes jog szerinti teljes özvegyi hasznélvezettel szemben, — egy gyermek-részt tevő, tehát 7—9-ed részre menő vagyon hasznélvezete, s az a gyermek, aki vérszemet kapott a törvény rideg voltától, nem adja ki egy vagy két helyen anyjának azt a csekély illetőségét sem, hanem ha 30 darab földjük van is, mindenikből leszakít egy borozdát, s oda dobja neki, mint a koncot, hogy használja, ha képes rá.

Most lássuk az ellenkező képet. Egy másik özvegy, aki fiatal korban jutott özvegyiségre, akinek a szerencsés véletlen miatt csak egy gyermeke maradt, az elhunyt férj vagy feleség

magán vagyonának felét nyeri hasznélvezetként, s ezt a vagyont hasznélvezetében tartja akkor is, ha férjhez megy, vagy megnősül újból. Sőt beleviszi azt egy idegen háztartásba is.

Hogy ez a szülő és gyermek közötti tisztelet meglazítására mennyire alkalmas, fejtegetni teljesen felesleges.

De meggyünk tovább. Ott van a leltár jog kedvezménye. Ha a tudatlan törvénykezésben járattan örökös, örökösül a leltár jogkedvezményének fenntartása nélkül nyilatkozik, a hagyaték terhekért egész vagyonával felelőssé lesz.

Hogy az e miatt vagyonát vesztett gyermek, nem a saját tudatlanságának fogja be tudni veszteségét és hogy elhunyt szülei, akinek pedig életét, nevelését köszönheti, nem a leg-

kedvezőbben gondol, az is valami természetes.

Ellenben az ország más részein külön nyilatkozat nélkül is az örökös csupán az örökösített vagyon értéke erejéig felelős a hagyaték terhekért, s erre tekintettel, ha nyilatkozatot nem tenne is, a hagyaték átruházatik.

Azután előáll, hogy az örökös nem tesz nyilatkozatot, a hagyaték bírói átruházást nem nyerhetvén, nyugvó hagyatékká válik, mint ilyen hitbizományi jelleget vesz magára, mert később még csak nem is igen lehet annak tulajdonjogát rendezni, vagy ha azt rendezni kívánják többre kerül, mint amit a vagyon ér.

Ma, amikor még a tényleges birtoklás alapján a tulajdon jog bekebelezésnek meg lehetősége van, még e miatt nem volna nagy veszély, de már igen kö-

Mult, jelen és jövő.

Irta: **Gagy Samu.**

IV.

A Székelvudföldön már csak híreben van „ökrölalmas“, a hová az eke előtt kifogott ökröket délben legelni hajtották. Ott háltak velük s másnap hajnalban újból az ekehez hajtották, hogy a „szántóka“ (pacsirta) dala már a barázdában találja.

Ma már többet kell szántani s nem csak délig hasítják a barázdát. Nem a tilalmasból fogják be az ökröt, hanem takarmány növényeket termelnek s abból egy köteggel magukkal vive, délben az eke előtt étetnek és pihentetnek; délután is szántanak.

A vékony rendeket adó hegyoldali kaszálókról igyekeznek több szénát, esetleg még sarjút is kaszálni — ásványi műtrágyák szétszórása után.

lisztelő malmokat szereznek be s így terjedni kezd a társulási eszme. Szövetkeznek.

Tejszövetkezetek, hitelszövetkezetek elárúsító hangyaszövetkezetek már nagyon sok községben találhatók.

Ez utóbbiak a földművelésügyi magas kormány által, mintegy oktrojálva és támogatva, a székelvudföldi kirendeltség közvetítésével ugyan, de belátták közgazdasági nagy horderejét s most örvendenek neki.

A nagyobb és apróbb fajta apa- és anyaállatok kiosztása, beszerzésének megkönnyítése a jobb fajok terjedését elősegíti ugyan, de az állattenyésztés a legelők szűkebbre szorítása következtében mennyiségi- leg többé a régi számot meg nem közelítheti s csak a minőség segíthet valamit a mérlegen.

Fa-, fém-, agyag-, köipari szakiskolák felállítása által újabb, értékesebb cikkek előállításának megtanulását lehetővé tette a magas kormány. A kisiparosoknak gépek kiosztása, vagy legalább könnyebb

zel vagyunk ahhoz, hogy a betétszerkesztés Erdélyben is kezdetét veszi, s a betétek átadása után ezen a módon a hibát eloszlatni nem lehet. Ez pedig hogy hány rendezhetetlen telekkönyvi tulajdonjogi kérdést fog teremteni azt előre sejteni s még igen lehet.

Végül nem kell elfeledni azt sem, hogy az ország többi részén csak az örökös perelhető, — Erdélyben a hagyatékok is perbe lehet vonni. Ez pedig azt is jelentheti, hogy az örökösök egy szép napon arra ébrednek, mikép egy tudtok nélküli, valami koholt, valótlan követelés iránt indított perben, megjelenik a vegrehajtó és a törvényes formák minden tekintetbeni betartásával, kitelepíti őket az öröklött vagyonból.

Ezeket az anomáliákat az osztályok polgári törvénykönyv érvénylen léte emelte meg és az okozza azt, hogy a székelyföldön sokkal több a per, mint az ország bármelyik vidékén, s így természetesen az elszegényedésnek itt sokkalta több a lehetősége, is mint bárhol.

— Az amerikai munka hiány

még mindig tart. A legutóbbi statisztikai kimutatás szerint Newyorkban hároszázezer munkanélküli van. Így tehát a mi székely testvéreinknek, nem igen ajánlatos az amerikában való kivándorlás.

beszerezhetése által alkalmat adott megküzdeni a külföldi versennyel, de a közös vámterület, a külföld fejlettebb ipartermékeinek könnyen való behozatala, sisiphusi munkát végeztet úgy a támogató kormánnyal, mint iparosainkkal.

A nagy tőkével dolgozó külföldi gyárosok — a mi úrhatnám, az ipari foglalkozást lenéző uraink közgazdasági ügyekkel nem törődve, nem foglalkozva, — könnyen megtudják akadályozni azt, hogy gyár-
iparunk ne fejlődhesse ki.

Keleti és déli szomszédunk ügyes közgazdasági életrevalósága következtében, elvesztettük egyetlen piacát határainkon túl, régebbi kis- és házi iparcikkeinknek. A mi piacainkat előzönlük a külső látszatra tetszetős, de silány idegen ipartermékek.

Székely népünk kenyérkeresetre szétbarangol, igényei fokozottabbak, Minden kislaluba párjával a boltos, ahol szövetkezeti bolt is van.

Kezdi a nép elhagyni régi gyártmányu ruháit, cifrarongyot vásárol.

A jövő.

XII.

Mielőtt lezárnam e cik sorozatot visszapillantást kell vetnem az elmondottakra. Emlékebe kell idéznem az olvasónak azokat az indítványokat amelyeket tettem, mert csak úgy lesznek abban a helyzetben, hogy az egészről igazságos ítéletet alkothassanak, hogy azok helyességét elismerve, megvalósításáért megtegyék egyenként és együttesen azt a munkát, amit végezni mint jó honfiaknak a saját és honfitársai vitatathatlanérdekében kötelességük.

Én hiszem és megvagyok győződve arról, hogy ezek a szavak nem fognak pusztában elhangzó üres semmiké vállalni, hihetem pedig azért is, mert a székelyföldi lapoknál azok egyik másika élénk viszhangra talált, mert hiszen a tett indítványok elevenünkbe vágnak, azok hazánk jövőjét kedvezőké, népének boldogulását elérhetővé tenni hivatottak,

Szükséges elsősorban is tehát új és az egész székelyföld, sőt az egész ország gazdasági előhaladásának érdekében, egy céltudatos vasuti hálózat létesítése. Ezen vasut hálózat megalkotásánál figyelem fordítandó arra, hogy a megalakítandó vasutak az ország kereskedelmi és ipari fejlődését előmozdithassák s új piacokat teremteni alkalmasak legyenek, hogy azok a nem mezőgazdaságra predesztinált Erdély élelmézésének új forrásait nyithassák meg és hogy Erdélynek az ország többi részével való mai távolságát megszüntessék.

E cél szolgálatára, alkalmas volna 1. — Szatmárnémetiből indítandó

A hosszuszáru csizma helyett kivágott, vagy legalább is cugos cipőben, színes „istrimfli”-ben mennek a leányok aratni és szénát gyűjteni, — már a melyik méltóságán alulinak nem tartja még a mezei munkát

Ünnepnap, szepidőben még megjárna ez, de a sarló és a végtelen nagy sár, a mi faluhelyeken szokott lenni, nem az ilyen lábbelihez való; jobban mondva, nem ilyen helyekre való ez a ruhadarab, sem a minden évben újabb divatu, finom szövésű bluz; a virágos, drága bolti szalmakalap.

Ezek a nagyobb városi tiszta aszfalt járdára való, honnan mutogatni azonnal hazatér a székely leány, a mint sokan becsületük árán is beszerezheték közülök...

A meggondolatlan szülők és leányok, itthon látva, utánózzák, nehogy alábbvalóknak látszassanak.

A túlfokozott igények kielégítésére a megcsappant kereseti forrás nem elég székely népünknek. Az erkölcsök lazultak. Innen van, hogy mindinkább szaporodnak a becsület- és határ-

győzszenmiklós — romániai vonal; 2. kolozsvár — marosvásárhely — székelyudvarhely — csíkszereda — romániai vonal és 3. székelyudvarhely, illetve szentegyházfalva — barót — brassói vonal.

Ezen vasut vonalak, ha elsőrangú vasutakká éppítették 40.000.000 koronánál löbbe nem kerülne és építésük valóságos gazdasági evolúciót eredményeznének.

Már a 40.000.000 korona maga is felrzná a letargikus létlenségben sanyalódó erdélyi magyarságot. Új munka alkalmakat teremtené, a mind elviselhetetlenebb kivándorlást enyhítené. De a gazdasági haszon, ami a feltétlen nyomukba járó új ipartelepek létesítése útján állana elő, még megközelítően sem határozható ugyan meg, de egész bátran lehet állítani azt, hogy csak közvetett adóknak is legalább évi 10.000.000 koronányi emelkedését eredményeznék és így az állam a vasutak építésével valódi jó üzletet csinálna s nem kiadását, hanem bevételeit hatványozná.

Bár vitán felül áll, miként az államnak a polgárság jólétét fokozni elsőrendű kötelessége lévén, így az említett vasutvonalakat az előbb részletesen ismertetett indokokból még akkor is meg kellene valósítani, ha csak kiadással járnának azok, hangsúlyozni kívánom azt, miként a jelen esetben, már az államfinanciák érdekében is köteles azt eszközölni, de köteles eszközölni még fontos honvédelmi érdekekből is, mert kúttamadásoknak éppen az egész vonalon idegen hatalommal környezett Erdély lehet leghamarabb kitéve, s ha Erdély elveszett, bizonyosan az egész Monarchia ereje és biztonsága rendül meg, amit megelőzni annyira fontos, hogy felette vitatkozni teljesen szükségtelen.

sértési perek. A hitelszövetkezeteknél több a kivevő, mint a betevő. Gyümölcsöt termelhetnének s jó, egészséges gyümölcsbor mellett olcsóbban mulathatnának, mint az egészséget, életerőt emésztő pálinka és olcsónak tetsző, de végeredményében drága sör mellett, — ha volnának jó vezetőik, kik jó példával járnának elől. A hol azonban azt látja a nép, hogy a vezetésre hivatott papja is a korcsmában dőzsöl, részegen pofozza, fojtogatja hibeit. A között lehányja ruháit és a kiszáradt patakból megmaradt pocsolyában fetrengve hűti le italtól fölhevített véréit. Ha berándul a városba, verekedésért a rendőrség elé kerül s csak a fájdalom díj lefizetése után békülhet ki az ártatlanul megvert egyénnel; a ki mint az elárúsító Hangya-szövetkezet könyvelője nem néz utána, hogy a megérkezett áruknak eladási árát megjelölje, s egyik elárúsító a másik után nagyobb összeg deficitte válik meg állásától; a ki hivatali kötelességét úgy végzi, hogy az ágyban nyújtózkodik s harangozója végezvén a harangozást,

Erdély fekvésénél fogva, de természeti erőinek és természeti kincseinek nagy mennyisége miatt is iparüzésre van hivatva. Ipari élet vasutvonalak nélkül pedig elsem képzelhető. A mai vasutakat azonban gazdasági jelentőségüknek minősíteni már azért sem lehet, mert rajtuk a közelszomszédságban levő városok is csak egy napi uttal érhetők el. Hogy ne menjek tovább Marosvásárhelytől Székelyudvarhely 88 kilométerre van és így bár ezt az utat jó gyalogló mintegy 8—9 óra alatt megteheti, vonalon bizony 12 órát kell utaznunk amíg elérhetjük.

Ez a körülmény világosan bizonyítja azt, hogy Erdély mai vasuthálózata turisztikai szempontból létesült, turisztikai szempontból is úgy, hogy megalkotóikban a gazdasági érzék teljesen hiányzott. A mult már beigazolta, hogy ezek a turisztikai célt szolgáló vasutak a gazdasági előhaladást szolgálni képtelenek és így ha azt nem akarjuk, hogy egy aláhányató, vagyonaiban és ellentálló erőiben lejtőrejutott, a végromlásba zuduló nemzet teljesen elpusztuljon, sürgősen meg kell tennünk azt az óvintézkedést, ami a lejtőrohanókat feltartóztatni, a haldoklókat az életnek visszaadni képes.

Azt az ellenvetést igen sokszor hallottam az életben, hogy a magyar ipar a külföldivel versenyezni már azért is képtelen, mert tökéletes árut előállítani nem tud. Jóllehet ez az állítás némileg a valóságot fedi, mégis azt nevezetesen kell minősíteniünk de legalább is azt kell megállapítanunk róla, hogy nem a gyárakban, hanem a fogyasztó közönségben kell keresnünk a hibát.

A gyárosok szívesen állítanának be tökéletesebb munka kifejtésére képes drágább gépeket, ha a fogyasztó közönség támogatásával annak a nagyobb tőkebefektetésnek

bezárja a templom ajtait, mert isteni tisztelet nem tartatik; a halott fölött részeg fővel, senki által meg nem érthető mondatokat zavar összevissza: — az ilyen papp, ilyen példák helyes irányban nem vezetheti hibeit; nem fejlesztheti a nép erkölcsi és szellemi életét; munkára, kötelesség teljesítésre, józan életre nem szoktathatja. Az ilyen községben züllés az erkölcsök elvadulása lehet a jövőben. Sajnos! ilyen is van a Székelyföldön a jelenben; — talán csak ez az egy; talán még valahol lehet párja. Én csak ez egyet ismerek.

Ezen szomorú képnek pandántja egy hivatását kellően értő s hivatalos teendőinél sokkal többet végző tanító éppen azon községben s ameddig ilyen ember ellensúlyozza, — legyen az a tanító, vezető bármilyen iskolában és tartozzék bármely hitfelekezethez — nem félttem az én székely népemet, hogy elzúllik, mert „addig jár a korszó a kutra, míg nyaka szakad”... önmagától is belátja előbb-utóbb az a nép, mit kell tennie utódjaiért, az összesért

biztosítaná a jövedelmét, de a közönség nem hogy nem elnéző a honi ipar termékek irányába, de egyenesen ellenséges magatartást is fejt ki, aminek az igazolására egy az életből merített következő tapasztalatot ismertetek.

A. elment egy B nevű szabóhoz, hogy egy nyári öltönyt készíttesse. A szabó rendkívül megörvendett az új kliensnek, mivel A. elismert divathős volt, s így abban bizhatott, minél inkább annak rendelése az ő üzletének hírnevét fogja emelni. Elragadtatásában a legminimálisabb árat szabta meg a rendelőnek, ha megígéri, hogy ismerőseit, ha valaki kérdi hol készíttette ruháját, — ő hozzá fogja utasítani A. megtette a rendeltetést, elfogadta a kikötést, s midőn a jól sikerült ruhát felvette egész élvezettel sétált abban az utcán. Egy ilyen alkalommal, amidőn A. éppen a szabó üzlete előtt haladt el, azt mondta C. a szabónak: »Na látja B. ur. Önök panaszkodnak, hogy nem pártoljuk a helyi iparosokat, de nem látják be azt, hogy ha az ember jól akar öltözködni, bizony kénytelen bécsi szabóhoz fordulni, amint teszi azt A. is, akl amint tőle hallottam éppen mostanában kapta azt az öltönyt is, ami most rajta van, s amilyent porsze önök elkészíteni képtelenek.« A szabónak természetes a meglepetéstől elsőpercben elállott a szava, s csak később volt képes felvilágosítani C-t, hogy bizony A-nak az a jó öltönye az ő műhelyében készült.

A zöme ugyanis a mi közönségünknek, ha valami jó dolgot szeret, eltagadja tudva is azt, hogy amit szerzett, az magyar ipar termék, mert abban a téves hitben él, hogy tekintélyén esne csorba akkor ha szükségletét nem külföldről elégítené ki. Az álszemérem, az álszenteskedés évenként sok-sok milliót tevő károsodásunkat eredményezi.

A közéletben igen sok önérdékű tekintő s csak önmagáért élő egyén található a Székelyföldön is. »A bove majore disceit arare mince« régi, de igaz közmondás szerint, a nép az ilyeneket utánozva, látszik erkölcsileg sülyedni, de van hitem és reményem, hogy csak átmenet ez s úgy erkölcsileg, mint anyagilag és szellemileg haladni fog; főleg ha a közélet tisztulni, javulni fog...

Ilyennek ismerem én a székely nép multját és jelenét. Milyen lesz a jövője? az még kiszámíthatatlan. Reméljük és várjuk a jobbat. Ajánljuk saját elveinket, jó uram, neki: — Igényeidet csak addig fokozd, ameddig jövedelmeidből fődözni tudod Szavaid és tetteid mindig egyezzenek. Szeresd a munkát s munkálj embertársaid érdekében ép úgy, mint saját érdekedben.

En imé eleget tettem kívánságának s a napokban fölmegegyek látni, hogy folytatja-e nem csak az én, hanem az erről tudomással bírók kérésére, az ígért munkát.

(Vége.)

hiszen egy doboz gyufaért vagy egy csomagocska gombostűért adott pár fillér is veszteség a magyar nemzetre, ha azt a dolgot külföldről szereztük be.

Az értékesítő központ létesítése által egy oly intézmény valószínű meg, amely intézmény ország viág elé kiáltaná a valót, amely intézmény beigazolná azt, hogy a magyar ipar támogatás nélkül is annyira haladt, hogy méltón képes felvenni a versenyt a külföld iparával, csiny, tartóság és használhatóság tekintetében, sőt azt sok esetben már felül is mulja.

Vannak aztán kishitűek, akik nem akarják belátni, hogy az újabb ipartegek tulpróduktiót nem teremtenek. Ezekkel vitába ereszkedni nagyon is meddő. Szükségtelen valami, mindazáltal reá irányítanom figyelmüket arra, hogy nem is oly régen, amikor még varró gépek hiányában kézi munkával készült a ruha, egy tizedrésnyi ember sem élt varrásból mint napjainkban, pedig be kell vallanunk, hogy bizony dacára a gépek rendkívül gyors munkájának, dacára az óriás túlmunkaerőnek, sokszor áll elő munkatorlódás.

Ne aggodjanak tehát, hiszen amint azt ez a felhozott eset bizonyítja az igények és a szükséglet nap-nap után emelkedik, s így nem fog egyhamar bekövetkezni az, hogy a gyárak által elkészítendő ptykét ne volna mire felhasználni.

A társadalom munkáját már változtam, így azzal bővebben nem foglalkozom, bár kijelentem, miképpen bajaink orvoslására az összes társadalmi erőnek össze kell hatni, mert eredményes munkát teljesíteni csak akkor lehet, ha az erőket egy irányba összpontosítani tudjuk.

Igen szép példát hoz fel erre Gróf Szécsényi István a „Világ“ című munkájában, irván „A jó építő mester nem engedí, hogy mindenik ember külön-külön egy-egy nehéz kő mögé álljon, s annak emelgetésében hasztalan fogyassza erejét, vagy szakadjon meg; hanem mindnyájukat összeleg egy-egy kő magasba emelésére egyesíti, az erő így megfelel a sulynak, senki meg nem szakad, s az épület lassanként felemelkedik.“

A cél nemes, egy nemzetnek teremteni jobb jövőt oly magasztos feladat, hogy azért küzdeni felette érdemes. Fogjunk hozzá tehát mindannyian, fogjon össze a Székelyföld minden társadalmi szerve, s munkájuk gyümölcsként, sulyos bajaink megszűnnek, hazánkra, nemzetünkre boldog jövő virul, s teljesezésbe megy a nagy ige, hogy »Magyarország nem volt, hanem lesz!«

(Vége.)

Székelyek a Székelyországról.

A buzaházai Gazdakör legutóbb tartott közgyűlésén székely testvéreink elsírták újra nemzetünk buját, baját. Felrissitették azt az örök igazságot, hogy az összetartásban van az erő, hogy minden egyes székely munkálkodására itt a Székelyföldnek szüksége van. Jól eső érzés tölt el bennünket olvasva a közgyűlés előadójának beszédét, mely érdekes dokumentuma annak, hogy lapunk a kitűzött célját emberül megállja, s a vállalt feladatra megteszi amit emberileg lehetséges. A beszédet mely, az egész Székelyföldet érdekli, egész terjedelmében közöljük a következőkben:

*Igen tisztelt közgyűlés!
Szeretett Uraim!*

Még nincs 4 éve annak, hogy az 1910-ik évben alakult és megindult Székely Gazda érdekében komoly sorokat intéztem hozzatok. Amint azt láttuk e lapnak terve volt, hogy a széttagolt, s az egymás barátságát nem kereső egyesületek összekötő kapcsa legyen s a haladás zászlóját tűzve ki a tudományban és gazdálkodásban visszafejlődött székelységet felrázza a tehetetlenség deliriumából s a modern mezőgazdaság és kisipar termékeny terére vezesse át, mert mi türes-tagadás a székelyakció teljesen züllött viszonyok között talált minket, nemcsak gazdaságilag, hanem társadalmilag is.

A szép reményekkel megindult lap azonban rövid 2 évi pályafutása után, bimbó hasadás idejében megszűnt, mert a zászló-tartó elesett — meghalt, (boldog legyen emléke mindig) s nem akadott a nagy székely fővárosban (Marosvásárhelyen) ember ki a Dr Vajna Géza kezéből kihulot zászlót tovább lobogtatta volna, pedig az idő rohamosan halad fölöttünk s mi a hős nemzedék maradtunk és pusztulunk s nemsokára, mint oldott kéve széthull nemzetünk, ha továbbra is csak a bánom is én, vagy a majd rá érünk arra még jelzők elagasztják, jobban mondva sorvasztják az élet terhétől behorpadni indult mellünket.

Igaz! hisz mi is voltunk valaha vezető elem. Hát nem szökik-e vér arcunkba, midőn azt mondják ellenünk: *gyáva, tunya, kolduló nép az a székely.* Hát nem mozdul-e meg tétlen karunk tette, mikor halljuk a kesergő prófétát: *Mi vagyunk az utolsó nemzedék.* Föl tehát! vagy élni, vagy halni!

En, ki nem ismerem a kényelmet, sem a boldog pihenést, az elsőt választom, erre kérlek titeket is.

Igaz, hogy volt idő, midőn a körülöt gondolkodó zászú kis gazda primitív eszközeivel vígan fütyörészve munkálkodott. Csendes, megelégedett volt, mert igényei

nem voltak. Ide vezethető vissza az, hogy öregünk nagy része, mindig vissza sirják a régi, jobb idöket. De ma... midőn a technika sok új és kifogástalan eszközöket, gépeket, a tapasztalatok pedig, melyeket leírtak, de nem csak az üszők farkára, mint elődeink, számtalan jó törvényeket, ismereteket hoztak felszínre s midőn a kormány is jó indulattal van irántunk szégyen volna továbbra is a hallgatás és halogatás fertőjében fetrengeni.

Tudom, látom és megvagyok győződve arról, hogy mindnyájan érezzük az előre haladás szükségességét s a jó székely nép ma már nem csökönyös, — sőt a küzdők sorába kész állani, csak vezetőkre s a vezetőket összetartó s munkájuk irányító organumra van szükség.

A korán megszünt Székely Gazda nyomdokában haladó, sőt azt bizonyos dolgokban felülmulva — kizárólag székely dolgokkal foglalkozó lap újabban a Székelyudvarhelyen megjelenő „Székelyország“, melyet körünk részére meg is rendeltem. Eddigi számaiból örömmel konstatalhatom, hogy a Székelyország teljesen székelyvért és érdekű s szerkesztője pedig tetőtől talpig vérünk-ből való vér, kinek lapja a megzavarodó és változékony politikai céloktól és törekvésektől teljesen függetlenül, a társadalmi és agrikulatális kérdések napirenden tartása mellett székelységünk speciális érdekével foglalkozik.

Előfizetési ára 1 évre csekély 10 kor. Megjelenik hetenkint egyszer.

Rajta tehát véreim, emberek! Lépjetek be ti is a haladók és küzdők táborába. Gyengék, szétroncsolhatók leszünk, mint a fűz külön-külön, de összefogva, összetartva még a romokból is feltámadás reménye biztathat s ekkor a pokol kapui sem vehetnek diadalt mi rajtunk.

Még csak egyet Soha sem szoktam szepitgetni a dolgot. Ugy vagyok, mint azaz orvos, ki rákos betegét késsel és nem szép beszéddel akarja gyógyítani, mint ilyen, nem vagyok embere az álszenteskedő methodusnak s bevallom nyíltan:

Tele sirtuk a világot,
Hogy a székely pusztul, apad;
Hogy nem tud a lábán járni
S tudományban marad, marad.
És ez bár megrázza lényünk
S tár fáj nekünk ez a tudat,
De a valót eltitkolni
Nem lehetett és nem is szabad.

„Könyvet bulyó penész férgek,
Agyalágyult tádós dudvák“
Nem tudhatják, hogy a székely
Mért hagyta el régi utját.
De mi akik itten élünk
Nagy Hargita kéklő alján
Látjuk, tudjuk a bajokat
S enyhítgetünk buján, baján.

Igaz! talán kételkedtek
Ami nemes családfánkon?
Nem vagyunk mi jött ment népség,
Meglátszik a rokonságon.
S bár mit mondnak a tudósok

S bár mit mondjon rólunk a rim:
De Attila vére vagyunk
S ez nem mese jó uraim!

Történelmünket ismerjük,
Melyet megirt karddal-vérrel,
Nem a tudós rozsdás tolla,
Hanem az a vitéz székely...
Aki dallal indult hajdan
S bokrétáson a csatába,
De ma? ... és itt mit is mondjak?
Rétírál a győztes gárda.

Nubiának hős párduca
Nem szült soha gyáva nyulat.
S hogy a székely sem fajul el
Biztat engem is a tudat.
Csak előre névtelenek,
Fogjunk össze a jó népér'
Tudom, hiszem, hogy megvirrad
S nem faju el a székely vér.

P. Szentmártoni Bálint,
gazdaköri elnök.

Kedves emlék Jaczkovics Picá- riustól.

A debreceni pokol-gépes merénylet egyik legszimpatikusabb áldozatától, *Jaczkovics Mihály* püspökhelyettesétől, igen kedves emléke van *Sándor István* székelyudvarhelyi görkath, esperesnek.

Ez az emlék egy hivatalos irat, mely igazán jellemzi Jaczkovics hatalmas szervező-képességét és pártársaival való szeretetteljes érintkezésének módját.

Kérésünkre *Sándor István* görkath, esperes megengedte, hogy ezt a mind végig érdekes, a hivatali felelősségnek is roppant tanulságos iratot lemásolhassuk és a tragikus véget ért püspök-helyettes derék magatartását e téren is megörökíthessük annál inkább, mert a levél Káson-vidékét s így a Székelyföldet, szintén közelről érdekli. Másfelől pedig az aranymisijéhez közelgető *Sándor István* esperest, ki Udvarhelyfővármegye Székelyszenterzsébet községében született s így tősgyökeres székely testvérünk, eddig a Székelyföldön ismeretlen oldalról, ahhoz értő szakember mutatja be. Az érdekes irat így szól:

328 szám.

Főtisztelendő *Sándor István*
esperes urnak

Székelyudvarhely.

Az a sok joindulat és szives előzeteskedés melyben állandóan vagyok szerencsés részesülhetni kedves *Bátyám* részéről, azt sugja szívemnek, hogy kedves jó Bácsi az én szívemmel egészen összeforrott s nem vagyunk — egyházmegyei összetartozandóságunktól eltekintve — egymáshoz idegenek. — S azért ha én fiatalabb is vagyok, de tapasztalva a hozzám való ragaszkodást és bizalmat, bátorságot veszek magamnak, hogy kedves Bácsit, kit nagyon megszerettem, felkérjem, mikép fogadjon el engem barátjául s azért

én Bácsi, Te-nek foglak ezentúl szólitani, felkérve Téged, hogy Te engem Miska barátodnak szólíts.

Nagyon sajnálom kedves jó Bácsi, hogy Nagykásonban nem találkoztunk. Én hozzám intézett becses leveled értelmében május 17-én d. u. félkettő órakor Csikszentsimonba érkezve, ott a vasuti állomáson az esperessel egy teljes óráig várakoztunk read, remélve, hogy a Brassó felől jövő vonattal megérkezel. De sajnos, a mint értesíteni voltál kégyes, betegséged megakadályozott. — Hálás vagyok már azért is, hogy az akarat meg volt benned. — Remélem már jobban vagy.

Ezen utamból kifolyólag hozzám feltett kérdéseidre, szeretettel a következőekben válaszolok: Kásonban ugy az esperes-lelkész, mint az intelligencia, a mi pedig a legértékesebb — a hivek a lehető legnagyobb szeretettel fogadtak. 18-án (vasárnap) miséztem nekik az általad épített, — eldicsekedtek vele — szép templomban. Ugyanakkor egy fiatal párt összeesketttem.

A hivek a legszebb hálával viseltetnek irányodban, kedves Bácsi Átnézve minden, a hivatalhoz tartozó ügyet meggyőződtem, kedves Bácsi, hogy Te 22. évi működésed ideje alatt valósággal csodát míveltél ezen parochiában.

Hétfőn 19-én a záróvizsgát tartottuk meg; jelen volt a királyi tanfelügyelő is, ki — mint mondá — egyedül azért jött ki, hogy velem megismerkedjék. Kitűnő volt a vizsga még ilyen szép feleleteket nem hallottam sehol, mint ott.

Sok időt töltöttem a hivatalos ügyekkel és sajnálom, nem lehettem sem a fürdőben, sem a jakabfalvi borvíz forrásnál; s így nem nézhettem meg. Csakis a jakabfalvi plébánosnál: *Albert Zsigmond*nál, a két jegyzőnél, járásbírónál voltam vizitálni, kik vasárnap az én tisztelőmre adott ebédén jelen voltak. Vissza jövet Kézdi-Vásárhely, Sepsi-szentgyörgy s Brassónak jöttem; igen nagy és fárasztó ut volt ez.

A mi illeti a fizetések rendezését? Hát kedves jó bácsi, most vajudnak ezen ügyek. A püspökünk *Miklós István* sátoralyai főesperes lelkész személyében már ki van nevezve, — ki iskolatársam Ő rövidesen kezébe veszi az ügyeket, nagyon okos, erélyes és ügyes ember s mindent rendben fog hozni. Kérvényeid az esperesi fizetés és a segélyre vonatkozólag a minisztériumnál vannak, de még nincs döntés. Majd ezt is az új püspök fogja megszürgetni és elvégezni.

A székelyföldi vikáriátusság székelyhelyére még nincs döntés; ezen ügy is a minisztériumnál van. Az bizonyos, hogy vagy *Marosvásárhelyen* vagy *Székelyudvarhelyen* lesz felállítva, de hogy a kettő közül melyik helyen, ki tudná azt már most megmondani.

Mindenhez türelem és türelem, kedves Bácsi! — No, de máskor többet, most szeretettedben ajánlot tan vagyok.

Hajdudorog, 1013. május 30.
igaz hived s barátod:
Jaczkovics Mihály s. k.
vikárius.

SZÉKELY GAZDA.

Ének a gazdaságról.

Irta P. Szentmártoni Bálint.

(8. folytatás.)

A háziszóttésnek lejárt már a napja,
Ósdi, durva nagyon
s a szem nem kap rajta,
A templomba is ma
csak a ruhák járnak,
Kevés hive van már
a szent zsolozsmának,
A legényre nincs még
ilyen nagy panaszom,
Bár ők is nevetnek jókat a darócon.
De mert tartós, erős,
még van becsülete,
S nem bánják,
ha apjuk juhót is tart érte.
De ki van vetkőzve régi formájából
S láttam egy néhányat,
hogy farka van hátul.
Légy hát te okosabb
és a divat helyett
Az okos tanácsnak
adjál mindig helyet.
Régi példabeszéd,
nincs is annak mása:
„Minden ember saját
sorsának kovácsa.”
S hogy kis gazdaságod
hiányos ne legyen,
Igyekezz munkálni a trágyatelepen.
Ass kutat melléje a fölösleg lének,
S időnkint öntözd meg,
hogy jól érlelje meg.
És készítsd az alját
beton- vagy agyagból,
Hogy a trágya leve
ne folyjon ki abból.
Mert szagos és büzös,
ha elfoly a leve,
Aztán az értéke is csak fogyott vele,
És ha a mód futja,
ne nevesd ki érte
Tégy fedelet rája, hogy eső ne érje,
Mert az eső, hólé,
s ez nem tréfa beszéd,
Kilugozza javát,
lefoly szerte és szét.
Jó gazda udvara
nem örvend a csendnek,
Mert a lábas pajtán
disznók is rőfögnek.
Itt a ludak csapnak
esze-veszett lármát,
Ha a háziaszonyt,
vagy a gazdát látják.
Ott a réce hápog
s tele beggyel biceg,
Keresi a tócsát, keresi a vizet.
Amott egy sereg
tyúk' töltögeti begyét,
Széjjel is van rugva
a szalma és szemét.
A kas, meg gabonás
tetején pediglen,
Galambok huzódnak
meg szépen, szerényen.
A pajtában pedig, ott a jászol alatt
Fürge kis nyulacska
játszadózva szalad;
Nem is jut eszébe
hogy estére ő ad
Az éhes családnak izletes vacsorát.

(Folyt. köv.)

Kamarai

közygylés.

Az újra alakult székelyföldi kereskedelmi és iparkamara f. évi február- 26-án tartotta első rend s teljes-ülését Bürger Albert ker. tanácsos, elnök vezetésével.

Először együttesgyűlés volt. Az új és lelépő kamarai tagoknak Nagy Imre helyettes polgármester bemutatta a kereskedelmi miniszter leiratát mellyel az elnökség választását megerősítette s azután átadta a vezetését az elnökségnek.

Folytatólag megtartották az új tagok részvételével az első teljes-ülést.

Brüger Albert elnök magvas beszéddel nyitotta meg a cyklust; vázolván a feladatokat, melyek az elnökségét a Székelyföld ipari és kereskedelmi érdekeinek előbbvitelében irányítani fogják Régi gyakorlatánál fogva mirdama radikális kérdéseket érintette, amelyeknek megoldása a székelyföldi ipar és kereskedelem terén nemcsak egyesek javára, de az ország ezen részének erősítésére is elmulaszthatatlanul szükséges.

A tetszéssel fogadott elnöki beszéd után Bustya Lajos és Pátrubány Miklós alelnökök majd Szakáts Péter titkár és id Harmath Sándor kamarai tanácsos, a ki a kamarának alakulása óta tagja, szóltak; csatlakozván az elnök programjához s felajánlván további hazafias munkaságukat a kitűzött célok megoldásához. Az új cyklus ezen felbuzdulással a békés munka jegyében indult meg, mely elé reményteljes várakozással nézhetünk.

Az elnöki közlések tudomásul vétele után következett a tárgysorozat.

Ennek során elhatározta a kamara, hogy a tanonc- és segédmunkakiállítások ügyében a kereskedelmi miniszter által hozzájuttatott szabályzatot véleményezés végett egy szakértekből álló bizottság elé utalja, 1915-ben a kamara fenállásának 25 éves fordulóján Marosvásárhelyt, egész kerületére kiterjedő ipari kiállítást rendez.

Azon felmerült kérdésre hogy a szatólcások és vegyeskereskedők cipőket és általában lábbeliket árulhatnak-e? igennel felelt. Indokolatlannak tartja ugyanis a szatólcás és vegyeskereskedők zaklatását annál is inkább, mert ez a lábbeli kereskedés korlátozására általában háttással alig lehet. Másrészt ellenkezik a vegyeskereskedés fogalmával. S aztán e címen a divatárkereskedőket is hasonló elbánásban kellene részesíteni melyek nagyrésze szintén árusít cipőket.

Folytatólag tudomásul vették, hogy a kereskedelmi miniszter a 100—100 koronás munkásjutalmakat az idén Szabó György csizmadia, Reichel Lipót szabó Bardóc László fedő-cserépkészítő és Dániel Ignác vasgyári munkásoknak adományozta és intézkedett a jutalmak kiosztása iránt.

Kapcsolatosan pályázatot hirdet a 600 koronás külföldi ipari tanulmányi ösztöndíjra, valamint a Goldberger-és a Voigtländer-féle iparosoknak és a Pesti Magyar Keresk. Bank által kereskedelmi akadémiát végzett tanulóknak alapított ösztöndíjakra.

Marosvásárhely város módosított vásárvám, piac és állatvásártéri helypénz-szabályrendeletének 100 százalékos emeléséhez nem járult hozzá, mert a kereskedelem és a fogyasztó közönség már is tulságos mértékben meg van terhelve s védeni kell főképp a kis existenciákat, akik már nem bírnak el több terhet.

A kamara 1914. évi költségvetése 56.240 korona kiadással fogatott el. Fedezetére 5 százalékos illeték-kulcs engedélyezéséért folyamodik.

Elnök jelentését tett a kamara kerületében rendezett vitaestélyekről, melyek által az ipar és kereskedelem terén kívül álló egyének is bevonatnak a székelyföldi közgazdasági érdekek védelmezői sorába. És oly radikális kérdések nyertek tisztázást melyek a kamara programjában közlebbi alkotások anyagát szolgáltatják. Éppen ezért a vitaestélyeket továbbra is az általános érdeklődés központjába óhajtja helyezni, hogy a kamara, a mindenfelől megnyilatkozott véleményeket figyelembe vehesse. A székelyi ipari kiképzetésének ügyében tett elnöki intézkedések tudomásul vétettek.

A munkásbiztosításról szóló törvény módosítása tárgyában beterveztett bizottsági javaslatot egész terjedelmében elfogadta s annak szellemében a keresk. miniszterhez, valamint a képviselőházhoz felír s a társkamarak támogatását is kikéri.

A keresk. és iparkamarák mellett szervezendő választott bíróságok ügyének tanulmányozására bizottságot küldött ki. A közszállítási ajánlatok bélyegmentessége ügyében felterjesztéssel él; a Kolozsváron tervezett országos kiállítás rendezését erkölcsileg támogatja; a m. kir. keresk. muzeum további kifejlesztésének ügyében felír a kereskedelmi miniszterhez, a székelyudvarhelyi ipari szakiskola felügyelő bizottságába Persián János és Szöllősi Samu tagokat küldötte ki; felír a keresk. kormányhoz hogy a marosvásárhelyi ipari szakiskola ne csináljon konkurenciát a helyi iparosoknak.

Több iparos, és iparos tanuló segélykérését vette tárgyalás alá és intézte el ezután a kamara. Folytatólag kiküldötte a kerületbeli törvényhatóságok ipartanácsába képviselőit, és pedig: Marosvásárhely város törv. hatóságába Enyedi Jenő, Mészáros József, Bálint János, és Balog Dániel; Marostordavármegyében: Mestitz Albert Várad Árpád Szabó Ferenc és W. Keresztes Béla Csikvármegyében: Biró József, Nagy Gyula, Pototzki Pál és Filó Károly; Háromszékvármegyében: Ferenc Lajos, ifj. Nagy Elek, Bikfalvi István és Kolcza Gábor; Udvarhelyvármegyében: Persián János, Szöllősi

Samu, Gábor Márton és Benedek Géza tagokat.

Több jeles közgazdának levelezőtagokul történt megválasztása után, megalakította a kamara a szabályzata szerint funkcionáló szakbizottságait s megválasztotta gazdának Koos Ferencet és pénztárnokká id. Harmath Sándort, akl a kamara fennállása óta tölti be e tisztel közmegelegedése.

Ezután az első teljes — ülés az elnök éltetésének véget ért.

HIREK.

— **A korán kelő föesperes.** című, — s lapunk 8-ik számában megjelent közleményre vonatkoztatva Iszakovits Bernát az „Udvarhelyi Híradó”-ban a „Nyíltér” rovatban fejtette ki védekezését. Tette ezt azonban úgy, hogy a cikkeske megjelenését bosszuállásnak tüntette fel, bár ha jól elolvasta volna a közleményt a „beküldték” szavakból nyilván észrevehette volna azt, mikép a cikk beküldetett s annak a közzététele közérdek és csakis a közérdek szolgálata miatt történt, ami pedig lapunknak egyedüli célja és törekvéseinek iránya. A nyíltéri közlemény tartalma különben a beküldőre tartozik, ami azonban lapunk burkoltan történt meggyanúsítását illeti, az ezuttal távol levő felelős szerkesztőnk hazaérkezése után, a legnagyobb valószínűség szerint, arra illetékes helyen és uton fog orvosoltatni.

— **Bírói kinevezés.** Ő Felsége a székelyudvarhelyi kir. járásbíró-sághoz Dr. Peál Gyula helybeli járásbíró-sági jegyzőt kir. aljárásbíróvá nevezte ki. A kinevezés városunk társadalmi életét igen kellemesen érintette, minthogy a kinevezett rövid fél évi itteni működése alatt, rokonszenves megjelenésével, pontos körülmények között munkásságával, általános tiszteletet és közbecsülést vívott ki magának.

— **Kitüntetett rendőrtiszt.** Orosz Vilmos marosv. rendőrtisztnek a király ezüst érdemkeresztet adományozott az őszi árvízveszedelem idején több emberi élet megmentésével szerzett érdemeiért. Az érdemkereszt ünnepélyes átadásánál, jelen volt a városi tanács, a rendőrségi tisztviselők és a városi alkalmazottak. Dr. Bernády György főispán szép szavakban méltatta Orosz Vilmos önfeláldozását, a mely a nehéz szolgálatot tetyesítő rendőrség tagjait a közönség őszinte hálájára teszi érdemessé.

— **Kitüntetett cselédek.** A buapesti Székely Egyesület adományából folyó évben a következő Udvarhelymegyei cselédek részesültek 40—40 korona jutalomdíjban és elismerő oklevélben: Gabos Lőrinc Lövéte, Máthé Elek Fiatfalva, Orbán Mózes Székelykeresztúr, Szász Lajos Kecsedkifalud, Öz. Simó Ádám Székelybetlenfalva, Csok Heléna Bibarcfalva és Bebo Eszter Gagy.

— **Emlékkönyvbe** foglalva állította össze Harmath Domokos tordai közművelődési házi igazgató a tordai fejedelmi curiának, magyar közművelődési házzá 1913 október 11-3 napjain történt felavatási ünnepének kimagasló potjait. Ez az emlékkönyv mostan jelent meg, s magában foglalja az ünnep elhangzott beszédeit, a fejedelmi curia és közművelődési ház történetét a régi történeti korból vett tárgyu elbeszélést s pár a köznapiságok jóval felül emelkedő gyönyörű költeményt. Az emlékkönyv a kulturrintézet javára fizetendő 1 koronaért lapunk kiadóhivatala utján vagy közvetlen a szerzőtől rendelhető meg.

20-adik évfolyam. 20-adik évfolyam
SZÉKELYORSZÁG
(„Székely-Udvarhely”)

Csik-, Háromszék-, Marostorda-, Tordaaranyos- és Udvarhely-vármegyék pártoktól független, székely érdekű újsága a székelység előharcosa. Szerkeszti s kiadja **BETEGH PÁL** laptulajdonos. Előfizetési ára egész évre 10 K, félére 5 K, negyedére 2 K 50 fillér. Célja a székelység önvédelmi összefűmörítése a szérlózsza minden irányából s a „Mindnyájan egyért és egy mindnyájáért” testvéri törekvés alapján, a nemzetifőntartó elem boldogulásának forrásait feltárni, felszinen tartani a mult, jelen és jövő tárgyiagos — politikától mentes, szigoruan igazságos, szeretetteljes latolgatásával. Aki székely, aki magyar részt kell vegyen e nemzetet védő nagy munkából! **Mutatószámát bárhova küld a „Székelyország” kiadóhivatala Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz.**

— **Az erdélyi Méhész Egylet** közgyűlést tartott Józsiha Gábor, báró elnökletével, melyen a földmívelési miniszter urat Krenedits Ferenc miniszteri titkár képviselte. Az elnök megnyitó beszéde után Balázs Ferenc dr. főtitkár ismertette az egylet mult évi működését s előterjesztése alapján megállapították az idei munkarendet. Donálth Aladár a költségnyvról tartott igen érdekes előadást.

— **Békés vármegye törvényhatósági bizottsága** 1914 március 2-án tartott közgyűlésén egyhangú határozattal kimondta, mikép felirában szollja fel a kormányt, hogy tekintettel a magyarság helyzetének Erdélyben való állandó rosszabbodására, az erdélyrészi magyarság érdekében áldozatot nem kimélve, haladéktalanul oly intézkedéseket fogantatosítson, amelyek lehetővé tegyék az előnyomuló románsággal szemben a sikeres védekezést, különösen pedig kizárják azt, hogy a birtokviszonyok a magyarság hátrányára és a nemzetiségiek javára eltolodjanak. A felirat továbbá arra is kéri a kormányt, hogy a nemzetiségiek irredentisztikus törekvéssel szemben és azokkal szemben, akik a magyar állam nemzeti egyeségét ellismeri nem hajlandók és ellene izgatnak, magyar államhatalom egész sulyával, kiméletben szigorral lépjen fel.

— **A Háromszéki Takarékpénztár** részvénytársaság Szentkereszthy Béla báró elnöklete alatt tartott közgyűlésében Véghe Endre indítványára egyhangulag elhatározta, hogy a jövő évtől kezdve a Székely Nemzeti-alap és általában a magyar nemzeti kulturális célokra minden évben nagyobb összeget fog letenni a nyereségből. Az elnök főispán óhajára azt is hozzáfűzték ehhez a határozathoz hogy a más pénztézetek részéről a székely birtokok védelmére nyújtandó kölcsönöket díjtalanul közvetíti s az ily módon nyújtott hitel biztonságáért jóáll. A háromszéki takarékpénztár ezen határozatának a székelyföldi többi magyar pénztézeteknél viszhangra kellene találni, mert hiszen mihelyt megszűnt e földön a magyar szupremátia az ő létjogosultságuk is megszűnik. Tehát áldozni a közért a saját érdekükben is áll.

— **25.000 korona az árvíz-károsultaknak.** Báró Bánffy Zoltánné elnöklete alatt február 28-án gyűlést tartottak, amelyen beszámoltak az erdélyi árvíz-károsultak javára rendezett mulatságok jövedelméről és a vármegyében történt gyűjtésekről. Összesen 25 ezer korona gyűlt össze. Ebből adminisztrációs költségek négyezer koronát emésztettek fel s így 21 ezer korona maradt fenn a kiosztásra. Elsősorban a keresetképtelen özvegyek, tehetetlen betegek és az állásnéküli károsultak részesülnek támogatásban. A végrehajtó bizottság Marostordamegyében 2000, Marosvásárhely 600, Udvarhelyvármegyében 2000, Tordaaranyosvármegyében 1000 koronát a többi négy erdélyi megyében osztotta ki az árvíz károsultak között.

— **Az osztrák magyar bank főtanácsa** a jövő héten a bankkamatlábat négy és félszázalékról négyre fogja leszállítani, s ezzel visszamegy a normális kamatstandardhoz. Az az intézkedés azonban a közönség javára édeskeveset fog eredményezni, mivel a kisebb pénztézetek már annyira beleszoktak a túl magas kamat, sőt a leplezet kamat szedésbe, hogy a bíróságok erőlyes beavatkozása előtt, nem sokat lehet remélni meg a bankráta leszállításából sem. Hiszen a mai hivatalos kamtláb mellett is szinte borzalmas dolog a pénztézetek horribilis kamat s költség felszámítása.

— **Kitűntött amarus.** Marosvásárhelyi tudostónk jelentése szerint Szászrégentől Marosvásárhelyig a Maros az oladás folytán erős zajlásnak indult és több helyen kiöntött. A hidak a jégtorlás miatt veszélyben forognak. Hofbauer Antal polgármester Gyulafehérvárról utászokat kér segítségül.

— **Royal nagy mozgó.** Székelyudvarhelyt a régi városháza nagytermében ma vasárnap délután fél-négy és este nyolc órakor szenzációs új műsor lesz a Royal mozgóban. Előadásra kerül a Tangó-láz vigjáték 2 felv.; Napsugár dráma; A forrás leánya dráma, A szent

zászló dráma, Pilippopo tájkép. Különösen felhívjuk a közönség figyelmét a Tangó láz című darabra, mely napjainkba mindenféle egész járványá tajult Ezt akarja tréfa szatirikus képekben lefesteni ez a fim.

— **A szappan drágulása.** Az ujonnan alakult budapesti szappankartel már megkezdte áldásos működését: a szappan árát két koronával fel emelte. A mai ár színszappan 68,—78,—, Hutter színszappan 74,—, szegedi 59 -K.

— **Buzakeményítő drágulása.** A magyar buzakeményítőgyárak kartelje, a buzának állandóan magas árára való hivatkozással, készítményeik árát 100 kg.-onként 3 K-val fölemelték.

— **A gyufa-árak fölemeléséről** adott több lap hirt. Értesülésünk szerint a magyar gyufagyárak központi irodája a Magyar gyújtóárúító Rt. az árakat nem emelte és egyelőre nem is szánbékózik fölemelni, mer az érdekelték állítása szerint a folyó évi szükségletét mindenki még a kartel megalakulása előtt kötéssel fedezte és az áremelést a gyakorlatban úgy sem lehetne emiatt érvényesíteni.

— **Reformok az erdélyi vasuti fővonalokon.** Március 1-től kezdve az erdélyi fővonalakon tekintettel az utóbbi időben sűrűn ismértlődő vasuti lopásokra és más büntényekre, utazó detektiveket állítottak be. A személy és gyorsvonatokon minden fővovalon egy detektiv utazik. A vonaton utazó detektiv főleg éjszaka tart szemlét a fülkék körül s szigoruan ellenőrzi a vonatok biztonságát. Kétségtelen hogy az utazó közönség szívesen veszi azt a másik meglepetést is, amiben a Máv. legközelebb részesíti a közönségei. Az első és második osztályu kocsik ülőhelyeinek támláira védszövetet alkalmaz. Fejmagasságra kerülnek a támlákra a védők, amelyek csipkeszerű anyagból készülnek s akkorák lesznek, mint egy kisebb párna. A céljuk egyrészt az, hogy az utasokat, akik fejüket vagy arcukat a támlához támasztják, megvédjék hygiencius szempontból, másrészt pedig, hogy a plüss vagy mokett behuzatot a piszkolódástól megóvják. Hogy a védők a hygienicius feladatnak megfelelőjenek, időszakonként mosás céljából kicserélik őket.

— **Új magyar bélyegek.** A magyar szent korona országai területén 1903. évi október 1-étől forgalomban levő magyar királyi pénzügyi bélyegjegyek helyett 1914. évi április 1-étől kezdve újak kerülnek forgalomba. Az új kiadásu bélyegjegyek, 2, 4, 6, 8, 10, 14, 20, 26, 30, 38, 40, 50, 64, 72 fillér, 1 korona 20 fillér, 1 korona 26 fillér, 1 korona 50 fillér, és 2 korona 50 fillér, vegyes és 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 14, 20, 24, 30, és 40 korona értékben, összesen harmincöt féle érték fokozatban még pedig: a fillér és vegyesértékűek tipográfiái, a korona értékűek ellenben réznyomásu kivi-

telben, vékony fehér, a kettős keresztnek hármashalmon álló folytatolagos rajzát ábrázoló vízjeggyel ellátott papíron. (perforálva) vannak kiállítva. A most érvényben levő bélyegek ez év szeptember 30-ig árusíthatók és teljes érvénnyel használhatók. október 1-étől azonban forgalmon és érvényen kívül helyezik őket.

— **Nem veszít — csak nyerhet** azzal, ha csekély 5 koronát öt százalékos kamatoztatásra betétként elhelyez a Pestmegyei Takarékpénztár Részvénytársaságnál Budapest, IV. Költő-utca 8. sz. Ennek ellenében azonnal kap egy művészi kivitelű, tűz- és betörésmentes, teljesen új páncél *takarékperselyt* s betétjéről betét-könyvecskét. El ne feledje a „Székelyország” ra hivatkozni

Naponta takarékperselybe dobott
20 fillér

10 év alatt 978 koronára
20 év alatt 2612 koronára
növekedik 5 százalékkal kamatoztatás mellett.

— **Feneketlen sár** van állandóan a felső Kossuth utcán a hejőrségi korháztól kezdve. E feneketlen sár valósággal lehetetlenné teszi hogy a nagyszámu iskolás gyermekek a vám sorompón kívülről bejűhessenek. Ennek az érthetetlenül, abszurd állapotoknak pedig az illetékes utmester egy kis jóakarattal véget vethetne az által, hogy elrendelné, mikép az utkaparók az uttestről olykor olykor kaparják le a sárt ami egyébként kötelességük is.

— **Meghibó.** A székelyudvarhelyi önkéntestűzoltó egyesület folyó évi Március hó 22-én d. u. 2 órakor a polgári önképző és segélyző egyesület nagytermében rendes közgyűlést tart, melyre az alapító pártoló, működő és tiszteletbeli tagok tisztelettel meghívának Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. A megtartott közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére kiküldött három tagu bizottság megválasztása. 3. Titkári jelentés. 4. 1913 évi számadások bemutatása, és az erre kiküldött vizsgáló bizottság jelentése. 5. Az 1915 évi költség előirányzott előterjesztése és elfogadásra való ajánlása. 6. 1914 évi tisztelet díjak megállapítása. 7. Leltár vizsgáló bizottság jelentése. 8. A jövő évi számadások és leltár vizsgálására 3—3 tagu bizottság kiküldése. 9. Az új alapszabályok elfogadása és azokat megerősítés végett való felterjesztésének elhatározása. 10. Indítványok. 11. Parancsnokok és tisztviselők lemondása és azok újra választása, továbbá új tagok felvétele és eskü letétel. 12. A 25 éves királyi éremre jogosultak névjegyzékének előterjesztése, és az érem kizsekléséért hozott határozat.

— **Hegycsuszamlás** történt e hó 31 délután Bögz és Galambfalva között, úgy hogy a lefutó földtőmeg a Héjasfalva — Székelyudvarhelyi vasuti sineket eltemette, és emiatt a Székelyudvarhelyről

délután indult személyvonat három órai késéssel érkezett be Segesvárra. Bizony már nagyon itt volna az ideje a megfelelő óvintézkedések idejében való fogatosításának, mert szép dolog ugyan a viszmajorban való takarodások lehetősége, de az utasokat nap nap után, a legnagyobb kellemetlenségnek kitenni talán mégsem állhat a vasutak érdekében.

— **Bikakiállítás és bikavásár.**

Febr. hó 28 án és március 1-én tartotta meg az Udvarhelymegyei Gazdasági Egyesület XXV. ik. bika kiállítását és vásárt szokatlan nagy érdeklődés mellett. Erdélyi magyar tenyészbika fellett hajtvá és kiállítva 143 db. és már első nap circa 30 drb. cserélt gazdát jó áron. A díjazás lefolyása a következő: Nagy tenyésztők bikái: I. díj Ratnóhi uradalom „Gyuró,” II. díj Pap Kálmán somogyi birtokos „Jóska,” III. díj Ugron Zoltán orsz. kép. hátalvi „Csárdás.” A Radnóthi uradalom remek „Gyuróját” Csikvármegye egyik községe szerezte meg 2800 kor. árban. a többi nagytenyésztő bikája is igen jó árban cserélt gazdát. Kis tenyésztők bikái: I. díj Burszán Sándor, Bodor, II. Lőrinczi János „Jani”, III. Kovács Károly „Bodor” A kistenyésztők bikái közül Bodor tulszárnyalta társait s 1000 kor. kelt el s eladás után egy uradalom 1400 kor. ígért érte de az új gazdája nem volt hajlandó megválni ezen igazán szép állattól. Községi törzsbikák, I. Nagyalambfalva Ugron Z. féle bikája, II. Alsóboldogfalva Bárczay-féle bikája Tehenek: I. Id, Varga Miklós Galambfalva „Bojtár” II. Győrfi Miklós Székelykeresztur „Virág”, III. Gothárd István Bögz „Jámor.” Űszők: 3 éves. Petre Zs. Nagyalambfalvi kisbirtokos, Kovács M. Szt. Ábrahám kisbirtokos, Todor Ignác Szt. Kereszturi kisbirtokos. 2 éves Hörváth Sándor székelykereszturi kisbirtokos, Szaniszló Pál nagyalambfalvi kisbirtokos, Bartalus Samu medeséri kisbirtokos. A kiállítást társas ebéd követte, melyen számos lelkes pohárköszöntő hangzott el.

— **Állategészségügyi** tekintetben Háromszék megyében legutóbb a következő ragadós állatbetegségek fordultak elő; Sertésorban: Kisborosnyó. Sertéspestis (sertésvész): Dálnok, Kézdimartonfalva, Lemhény, Léczfalva, Mikóujfalva. Zagon. Ragadós száj és körömfájás: Hidvég. Veszettség: Dálnok.

— **Megölte a disznó.** Magyar-kiskapus községben tragikus halállal mult ki március 1-én Vadán János 9 éves disznó pásztor, a község kandisznója egész gyomrát felhasította. A kis disznópásztor sérülésébe pár óra alatt belepusztult.

— **Hullát talált** a marosvásárhelyi rendőrség az ottani Hidvég utca utolsó káza melletti árokban amiről megállapították, hogy a szerencsétlen emberi hulla a Barta József mező paniti lakosé, ki március 3-án estefelé hazaindult öcsé-

vel és egy barátjával. Utközben a Ritz vendéglőjébe bemenve estig mulattak s onnan illuminált állapotban mentek el. Valószínű, hogy részegen eset az árokba s így fuladt meg a vízben.

— **A brassói** közös hadseregbei ezredekhez tartozó tartalékosok és póttartalékosok ez idei tavaszi fegyvergyakorlatai a következő sorrendben tartanak. A brassói 2. gyalogezred tartalékosai április hó 22-től május 5—17-ig és május hó 18—30-ig. A brassói tábori tüzérezred tartalékosai április 14—26-ig; április 27-től május 9-ig; május 11—23-ig, június 10—22-ig terjedő időben, míg a póttartalékos tanítók pedig július 6—18-ig. A még kiképezetlen póttartalékos tanítók pedig július 1-től augusztus 25-ig illetve július 1-től szeptember 8-ig fognak szolgálatot teljesíteni.

— **Ipari kiállítás Marosvásárhelyen.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparikamara legutóbb tartott ülésében elhatározta, hogy az 1915 évben a kamara fennállásának 20 éves jubeliumával kapcsolatosan a kamara területére kitterjedő ipari kiállítást rendez. Örömmel emlékszünk meg a kamara ezen mozgalmáról, tekintve hogy a kiállítást igen alkalmasnak tartják arra, hogy a Székelyföld ipari élete ott képességek méltóan mutathassanak.

Szerk. üzenetek.

Reform-nak P. Kétszázötvenkilenc évvel ezelőtt, 1695-ben *Miskolczi* ez. Gáspár volt a ref. lelkész és esperes Székelyudvarhelyt, hol 1696-ban meghalt.

Vizi-erő. Hoor-Tempis Mór műegyetemi tanár számítása szerint — Magyarországon mintegy másfél millió lóerő vizi-energia van, amelynek majd fele, mintegy hétszáz ezer lóerő volna gazdaságosan kihasználható. A valóságban pedig nyolc százalékát használjuk fel ennek a vizi-erőnek; ebbe is bele vannak számítva még a legrövidebb vizi-kerékek is. Ezek számítása nélkül a kihasználható vizi-erőnek 115 százalékát használják modern erőgépek hajtására. — Ebből is látható, hogy mily mérhetetlen kincs-halmazokkal rendelkezünk s mi ahelyett, hogy ezeket kihasználnánk, munkabíró dolgos kezeinket idegen államok javára kamatoztatjuk. Élő vád ez minden idők vezéreinek!

Nyomtatta és kiadja BETEGH PÁL
könyvnyomtató int. Székelyudvarhelyt.

Készlet 20.000 db.

GYÖNYÖRŰ

RÓZSA

MAGASZÖRSEKET
LEGJUTÁNYOSABBAN
SZÁLLITANAK

FISCHER ÉS TÁRSAI
FAISKOLÁK ÉS SZŐLŐTÖLTŐVÉNYELEK
NAGYENYED.

Hirdetmény.

Az Agrár Takarékpénztár Részvénytársaság Maros-Vásárhelyi igazgatósága a f. évi február hó 15-én tartott rendes közgyűlés alapján ezennel közzhírre teszi, hogy:

1. A társaság részvénytőkéje két millió koronáról kétfélmillióöttszáz ezer koronára felemeltetik.

E célból kibocsátatik új 2500 darab, egyenként 200 korona értékű és teljesen befizetendő részvény.

2. A régi részvény-birtokosoknak az új részvényekre az elővételi jog a következő feltételek mellett biztosítottatik:

Négy régi részvény után egy új részvény jár.

Az intézet csak egész részvényeket bocsát ki, az elővételi jog tehát egyes régi részvényekre nem gyakorolható.

3. Egy új részvény átvételi árfolyama 279 korona, valamint ezen összegnek 1914 január 1-étől folyó 5% százalékos kamata. Ezen összegből részvényenként 200 korona a részvénytőke 75 korona a tartalékalap emelésére, továbbá 4 korona a részvénykiállítási és bélyegköltség fedezésére fordítottatik.

4. Az elővételi jog — különben elvesztésének terhe alatt — folyó évi február 16-tól kezdve március hó 15-ig bezárólag, hétköznapokon a rendes hivatalos órák alatt délután 8-12 óráig Marosvásárhelyi intézetünk főpénztáránál, vagy Budapesten a Magyar Agrár- és Járulékbank Részvénytársaság főpénztáránál (V. Nádor-u. 16.) gyakorolható. Ezen határidő leteltével az elővételi jog megszűnik.

A ki elővételi jogával élni kíván, tartozik a régi részvényeket szelvény-iv nélkül, jegyzék kíséretében lebélyegzés végett a fent megjelölt idő alatt az intézet főpénztáránál benyújtani és egyidejűleg az általa átveendő részvényigazolványok teljes vételárát és annak 1914. január 1-től járó 5% százalékos kamatát befizetni. A bemutatandó régi részvények azonnal lebélyegeztetnek és visszaadnak s egyúttal kiszolgáltatja az intézet az új részvényekre vonatkozó ideiglenes elismervényt.

5. A kibocsátandó új részvények a régiekkel egyformán részesednek az 1914. üzletév eredményében.

6. Ha a régi részvényes a neki biztosított elővételi jogot a kikötött határidőig (1914 évi március 15-ig) igényben nem venné, úgy tekintik, hogy azzal élni nem kíván.

A ilyenképpen esetleg megmaradó új részvényeket az igazgatóság szabad kezéből (de a régi részvényeseknek biztosított áránál nem olcsóbban) eladhatja.

7. Ugy a részvényes által befizetett, valamint az eladás folytán nyert felpénz a tartalékalaphoz csatoltatik, kivéve a 4 korona részvénykiállítási és bélyegdíjat, mely a felmerülő költség fedezetére szolgál.

Az új részvények a jogosítottak által kívánt névre kiállítva, a szelvényekkel együtt 1914 szeptember 15-től kezdődőleg adnak ki az igazolványok visszaadása ellenében. Maros-Vásárhelyi, 1914. február hó 15.

Az Igazgatóság.

Vasárnapi Öllyv

Kiadja az
Országos
Közművelődési
Tanács

Minden héten egy füzet jelenik meg.

A Vasárnapi Könyv tartalma:
Képek és életrajzok a munka, a tudás a történet kiváló egyéniségeiről.

Útleírás, földrajz, történet.

Ipar, technika- és természet-tudomány. Fizikai és vegyszertudományok és újítások magyarázata. A modern technika vívmányai. Tájékoztató a fejlődő gazdasági élet új eszközeiről.

Hasznos tudnivalók.

Az egészség megővéséről, az élelmiszeréről. Népszerű törvénytárgyalások. Egy példányt félre 1 K 50 fillérért minden szombaton bérmentve küld az

Országos Közművelődési Tanács
Budapest, IV., Ferenciek tere 3

Olcsón haszonbérbe adom 6
évre az etédi határban levő
130 hold birtokomat lakházak-
istállókkal és mindenféle gazdasági
eszközökkel, folyó évi február 1-étől
kezdődőleg. **Gagy Lajos Etéd.**

6-6

BUTOR.

Aki jó és tartós butort akar vásárolni, az forduljon hozzám BALÁZS KÁROLY butorkereskedőhöz, hol raktáron vannak remek kivitelű körök, cseresznye, fagy, szil és diófa háló szobák és ebédlőberendezések vas- és rézbutorok, márvány mosdók és felszerelések. Saját műhelyemben készülnek a legfinomabb modern berendezések izléses és tartós kárpitos áruk, szalon és angol bőrgarnitúrák és eszteregályos áruk. *Minden munka jótállás és szigorú felügyelet mellett készül! A helybeli ipar érdekében szíves pártfogást kér!*

Balázs Károly

asztalos, eszteregályos, kárpitos és butorkereskedő.

Főzzél ésszel. Ez a modern asszony elve. A „rég bevált titkos receptek” idejüket múltak. Ma a főcél a változott gazdasági viszonyoknak megfelelő jó és izletes konyhát vezetni ezért jó gazdaszanyok dr. Oetker-féle sütőport használnak, mivel időt, munkát és pénzt takaríthatnak meg, ezenfelül biztosítékot nyújt bármiféle sütemény sikeres elkészítésére. A világos fej a legszebb és legáltalánosabb symboluma ezen kiváló konyhaszernek. Ezen fej mintegy figyelmeztet arra, hogy „Főzzél ésszel”.

Ne feledje el, Aspirin-tabletták

: fej és fogfájásnál, rheumánál, influenzánál stb. elismert fájdalomcsillapítószer: sokszor kisebb értékű készítményekkel utánozzák, hogy biztosan valódi Aspirint kapjunk, vegyük a „Bayer” féle Aspirin tablettákat. Egy cső 20 a 0,5 gros tablettát tartalmaz ára 1 kor. 20 fill. Utánzatokat utasítsunk vissza.

UNGHVÁRY JÓZSEF

SZŐLŐTELEPEN ÉS GYÜMÖLCSFA-ISKOLÁJÁBAN
CZEGLÉD (PESTMEGYE)

„Nagyobb mennyiségű”

nemes gyümölcsfa-

csemeter, boggyógyümölcsök, vadonok, kerti sövények,

simas és gyökerező szőlővesszők

„stb. kaphatók.”

Tessék kimerítő árjegyzéket kérni.

Üzletmegnyitási jelentés.

Van szerencsénk a n. é. közönséget ezúton is értesíteni, hogy 1914. évi március 1-én

Székelyudvarhelyt,
Kossuth-utca 2-ik szám alatt a
Flórián Bogdán házában a

ÜZLETHELYISÉGET

nyitottunk. o o o o Ez alkalommal kérjük, hogy

Eredeti Singer varrógépekben

tűkben, olajban, fonalakban és selyemben mutatkozó szükségletének fedezése végett hozzánk fordulni szíveskedjék. Kiváló tisztelettel:

Singer Co. varrógép rész. társ.
Székelyudvarhely

Imakönyvek

igen nagy választékban olcsó árak mellett kaphatók

róm. kath. és ref. hívők számára a „Székelyország” kiadó hivatalában

Jagyon ADUNK HASZNÁLATRA

MŰVÉSZI KIVITELŰ TŰZ ÉS BETÖRÉSMENTES, ÚJ PANCEL

TAKARÉKPÉRSÉLYT
BÁRKINEK.

Trigon

PESTMEGYEI
TAKARÉKPÉNZTÁR R.T.
BUDAPEST, IV. Kötő-utca 8.

Wotan

Lámpa

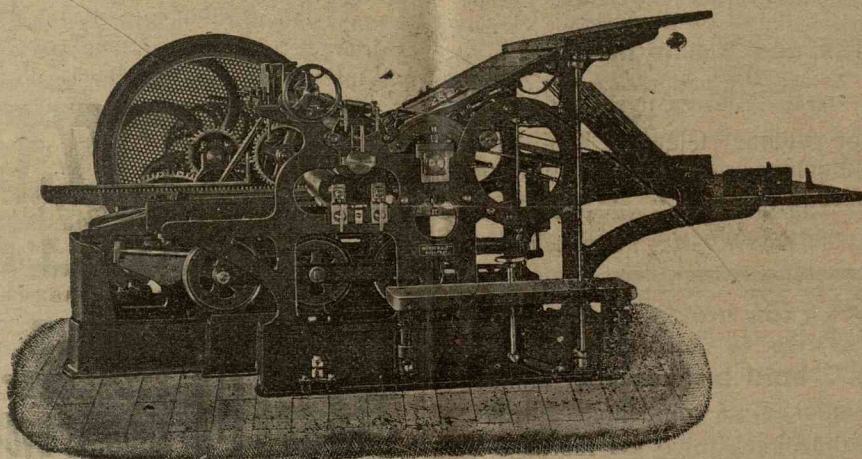
A legjobb és a legtarosabb drótszálas lámpa.
Huzott drótszállal 75% árammegtakarítás.

Kapható villanyszerelési üzletekben, villanytelepeken és a
MAGYAR SIEMENS-SCHÜCKERT-MŰVEK-nél, Budapest, VI., Teréz-körút 36. Gyár-utca 13.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Betegh, Pál

billamos erőre berendezett,
modern betűkkel, diszítések-
kel és különböző gépekkel
===== dúsan felszerelt =====
**könyvnyomtató és könyv-
kötő intézete,**
könyv- és újságkiadó vállalata
Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 31. sz.

Készít mindenféle könyvnyomdai
munkát a legegyszerűbbtől a leg-
diszesebb kivitelig minimális ár-
===== számitással. =====

Községi, körjegyzői, egyházi, tanügyi,
ügyvédi, pégrehajtói és magánügyi
kész nyomtatványok székelyföldi leg-
nagyobb raktára.

**Vidéki megkeresésre azon-
nal vállal szol. Költségjegy-
zékkel díjtalanul szolgál.**

Telefon 15. sz.

Telefon 15. sz.